

TRIBUNA

MONUMENTUL
 Anul an 28 Cor.
 Pentru România și
 America 10 Cor.
 Anul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe
 an 40 franci.

ADMINISTRAȚIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Deșt. Fără costuri
 INȘERTIUNILE
 se primesc în școlile
 trație.
 Multitudine publice și Loc de
 scrie costă fiecare și 30 fil.
 Manuscrise nu se în-
 polază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

AVIZ!

Am început deja expediarea chitanțelor
 de abonament. Rugăm abonații noștri cari
 încă acum nu ni-au trimis abonamentul, să
 ne înveioască a răscumpăra chitanțele ce li-se
 prezintă.

Adm. »Tribunei«.

Starea școlilor noastre din Țara-Oltului.

Din comitatul Făgărașului ne vin știri in-
 grijitoare. În acest comitat curat românesc
 guvernul a trimis acum vre-o doi trei ani
 un inspector școlar, care socotește ca cea
 mai patriotică datorie batjocorirea elemen-
 tului băștinaș al Țării-Oltului și călcarea
 pe toată linia a legilor țării și a ordinațiu-
 nilor ministeriale. E greu să se găsească
 cuvinte pentru a reda toate sforțările ile-
 gale ale acestui hiperzelos slujbaş al hime-
 ticiei »idei de stat« pentru închiderea șco-
 lilor românești și pentru înlocuirea lor cu
 școli comunale sau de stat, precum și pen-
 tru îngenunchierea pe toată linia a învăță-
 torimii noastre.

Acest om, străbătut de cel mai exagerat
 »patriotism«, nu s'a dat îndărăt dela nici o
 măsură prin care își poate asigura laudele
 stăpânilor săi, ci a călcat în modul cel mai
 cinic toate legile pe cari numai a voit să
 le calce. Astfel ni-se adeverește prin o mul-

țime de învățători, că acest inspector, cu
 numele Szabó Elemér, a călcat dispozițiile
 din planul de învățământ dat de ministerul
 de instrucție relativ la propunerea scrisului
 și cititului ungurese, anume a pretins învâ-
 țarea lor încă în clasa primă, cu toate că
 legea, care în acest punct e, din întâmplare,
 pusă pe baze pedagogice, cere acest lucru
 numai în anul al doilea. Prin această mă-
 sură inspectorul și-a ajuns scopul, care era
 de-a produce în viața sufletească a elevilor
 o confuzie deplină, care să nu permită apoi
 o lucrare cu succes în școală. Punând prin
 această călcare de lege o temelie șubredă in-
 strucției din școală, e firesc ca să nu se
 poată clădi pe ea ceva trainic; e natural ca
 fiind începutul greșit din fundament, să nu
 se poată obține rezultatele prescrise de
 lege. Prin această confuzie intenționată, ins-
 pectorul putea ajunge să constate în șco-
 lile noastre »spor nesuficient«, și putea ra-
 porta, pe baza acestor constatări, la mini-
 ster, că școlile noastre »nu satisfac preten-
 ziunilor legii« și prin urmare, nu pot ob-
 ține ajutorul de stat, — și că acestea, ca
 concluzie finală trebuiesc înlocuite toate cu
 școli de altă categorie.

Dar dl Szabó nu s'a oprit la această
 măsură singuratică; d-sa a lucrat sistematic:
 cu dela sine putere a eliminat din școlile
 noastre, cari după lege sânt »școli cu limba
 de propunere română« aproape toate ma-
 nualele românești și le-a înlocuit cu ma-
 nualele ungurești. Ce vreți?, doar dânsul e
 însuși autor al unor manuale de aritmetică
 și trebuie să și le desfacă, cel puțin în co-

mitatul său! Apoi mai are și o grămadă de
 prieteni cari au publicat manuale didactice,
 ce nu se trec și a socotit, că e un act de
 caritate creștinească, ca să răspândească orin
 școlile românești și cărțile acestora. — Des-
 tul, că în școlile românești ale comitatului
 Făgărașului aproape nu se mai găsesc cărți
 românești decât din religie, ici și colo, și
 din limba română, încolo tot numai ungu-
 rești din grația dlui Szabó și a nesocotirii
 pe de-a întregul legilor) § 13 art. de lege
 XXXVIII din 1868; § 122 p. 2 al »statu-
 tului organic«, al § 76 al »Regulamentului
 pentru organizarea învățământului în școlile
 populare«, 1909 și al §§ 18 și 20 din art.
 de lege XXVII din 1907).

Prin această măsură de o temeritate cu
 totul caracteristică pentru stările anarhice
 din comitatul Făgărașului, confuzia a luat
 proporții înspăimântătoare: învățătorii s'au
 zăpăcit și și-au pierdut orice dragoste de
 muncă, elevii se prostesc pe zi ce merge,
 iar poporul — el trage scurta.

Căci deodată cu cărțile ungurești și a
 făcut intrarea în școlile noastre din țara
 legendarului Radu Negru și o interpretare
 absolut falsă a § 20 a legii lui Apponyi,
 din care călcătorii de lege dela Făgăraș au
 scos înțelesul, că în toate școlile ajutate
 de stat aritmetice, istoria, constituția patriei
 și geografia trebuie să se propuie ungu-
 rește, ceea ce nu e decât o incalificabilă răs-
 tălmăcire intenționată a legii. Ordinațiunea
 ministerială ieșită zilele acestea supt Nr.
 80.000 910 (*A magyar nyelv, számolás,
 hazai földrajz, történelem, polgári jogok és*

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Luni seara.

Ad Posthumum.

Mă gândesc, prietene dragă, la după amiaza
 aceea de toamnă, ce am petrecut-o împreună,
 într'un ungher al unui restaurant. Alesesem în-
 tr'adins acest ungher, pe o vreme, când lumea
 era adunată la cafenea, să putem vorbi mai în
 liniștință. Ne întâlnim așa de rar, și scrisorile ce le
 schimbăm înlocuiesc așa de puțin gândurile, ce
 ne frământă, gânduri, ce par a fi înrudite de a-
 proape.

La despărțire ne-am îmbrățișat și m'am urcat
 în vagon, cu gândul, că să fiu singur. Un Sas
 durduliu dormea pe canapeaua din față și eu pu-
 team să întrezesc mai departe firul întrerupt al
 poveștilor noastre. Când sunt la drum, îmi place
 în totdeauna să nu cunosc pe nimeni, să privesc
 prin geam la goana stălpilor de telegraf și a
 salcîmilor... Dela o vreme nu-i mai zăresc, ci
 mă gândesc cine știe unde, în ritmul metalic
 al oțelului... Înțeleg atunci, mai mult ca oricând
 pe Coșbuc, când spune, că cele mai bune ver-
 suri le-a conceput în tren, îngânând o melodie
 improvizată pentru un text nou, ce-i răsăria din
 cadența pripită a vagoanelor.

Un cântec mă urmăria și pe mine, de luni de
 zile, un cântec ce se auzia tot mai slăbit în gă-
 lăgia comună a vieții, dar care ieșea biruitor la
 suprafață, de câteori călătoriam cu trenul.

Eram în Sinaia, la înălțime de atâta metri a-
 supra nivelului mării.

Îți închipui, că înălțimea aceasta era dublă, în
 ochii mei de transilvănean. Dormisem foarte
 prost în Brașov și am plecat cu noaptea în cap
 spre frontieră. Trecurăm faticii prin emoția, pe
 care numai noi o încercăm la Predeal, când vedem
 chipul celui dintâi sergent român și ne-am
 dat jos la Sinaia.

Ce puternic era resuflul Bucegiului pentru
 piepturile noastre de orașeni, obosiți de o noapte
 petrecută în năduful vagoanelor... Ne îmbătarăm
 în curând de puterea lui și cum urcam, printre
 brazil uriași, ni se părea dela o vreme, că sântem
 ușori ca niște fulgi, mânați de suflarea dimi-
 neții.

Pășeam tăcut, ca ridicăți de o putere nevăzută,
 cu ochii așintii înspre turnulețele lucitoare ale
 Castelului »Peleş«, ce leșeau la iveală din covorul
 verde al brădetului.

Un domn încrunțat ne vesti din poartă, că
 »nu e voie«; și toate rugămintele noastre răma-
 seră zădărnice. Se făceau ceva reparații; apar-
 tenențele erau deschise și ordinul prevedea o cât
 mai severă excludere a curioșilor.

Am luat o în suș, printre brazil uriași, până
 m'am obosit de-a binelea. M'am așezat pe o
 bancă și am început să ascult freacățul ador-
 mitor al cetinilor — murmurul unui părăiaș gu-
 raliv din apropiere.

... Și tot mai deslușit era freacățul cetinilor,
 din vreme în vreme mi se părea că se desprind
 șoaapte din văzduh... Brazil șopotiau cu norii și
 părăiașul povestea cu ierburile de pe țerm. O

zlină luneca printre brazil, în legănarea ușoară a
 valurilor limpezi.

O cunoșteam. Sămăna așa de mult cu Ileana;
 cu Ileana aceea răutăcioasă, care l'a atunțat pe lo-
 nel ciobanul în vârful muntelui, făcându-l să pără-
 sească, de dragul ei, ceea ce l'era mai scump
 în lume: turma. Ea s'a îndepărtat cu surful ei
 de față frumoasă în vreme ce Ionel s'a slins de
 dor în vârful muntelui, cu buclumii în mână.
 Când îl lungeau mâinile și fața, ciobanul îl che-
 mară pe nume... Ci el dormea de vece, cu un
 zîmbet ceresc pe fața-i slăbită. L-au înmormântat
 acolo iar vârful muntelui îl numără: Vîrfurile
 dor.

Deschid ochii ca să mă încredințez că sunt
 treaz și culmile uriașe de jur împrejur încep să
 se umniască din temelii, luând formă ome-
 nească. Ulta, Furnica, Omul, Jipii încremeniți
 față în față, îndrăgostiți de aceeași tată frumoasă...
 E o mișcare din basme, un suflu dumnezeesc a
 dat viața pietrelor moarte, după cum Orfeu știa
 singur să le mai miște, pe vremuri...

Mă ridic de pe bancă alături, dau să plec, în
 convirgerea, că sunt victima unei aiucinații.

Mă opresc la marginea păraului, ce se rostogolea
 cu zgomot într'o cascadă. Ce miștel e, ce
 guraliv!

E Peleşu!... minunatul Peleş, care a șoptit
 atâtea strălucite basme reginei poete. E copilul
 zburdalnic »cu pletele crețe și inima îndârjită«,
 care a umplut de viață și de poezie cuprinsul
 acestor uriași străjeri, postați la granița țării.

Înțelegem acum zăpăceala mea; căzusem în
 mreaja vrăjită a acestui povestitor, și nu mai pu-
 team deosebi în clipele acelea realitatea de închi-
 pure, — viața de vis!

kötelességek tanítási terve az államsegélyt élvező nem-magyar tannyelvű népiskolák számára és rövid utmutatóhoz ezen tanítási terv használatához) lămurește până în cele mai mici amănunte intențiile § 20 din art. XXVII, 1907, spunând hotărît că în *orele de limba maghiară* (așa dară nu în cele de aritmetică etc.) sânt a se lua părți din aritmetică ș. a. m. d. și în limba maghiară, dar numai după ce acelea au fost tratate toate mai întâi românește. Această dispoziție cardinală a călcat-o d. Szabó, care a impus învățătorilor să propuie toate cele patru studii din capul locului în ungurește, prin ce a întronat în școlile noastre cel mai stupid și papagalicesc verbalism și mecanism. Ba d. Szabó a mers așa departe încât a sedus și pe comisia administrativă a comitatului Făgăraș, făcând-o să dea încă la 10 Iulie 1909, supt Nr. 1663 o circulară către toate scaunele școlare, în care cerea ca toate școlile să și procure în timpul cel mai scurt manualele necesare, și anume: »mai întâi de toate geografia și istoria cu text maghiar« (*első sorban magyar szövegű földrajzi és történelmet*), circulară care s'a dat și în anul 1910 supt Nr. 1533.

Prin acțiunea aceasta sistematică s'a ajuns în adevăr ca școlile românești să nu mai poată satisface așteptările inspectorului, care cu o bucurie diabolică raportează atât comisiei administrative cât și ministerului, că și-a făcut datoria patriotică de a face imposibile școlile românești din țara Făgărașului.

Dar cu aceasta nu se termină încă acțiunea de distrugere a școlilor noastre: dl Szabó a ținut să fie de o consecvență de fier în nesocotirea legilor acestei țări. Printr'o îndrăzneală soră cu cea mai patentă obrăznicie, d sa a pretins că numele de familie atât ale învățătorilor cât și ale elevilor să se scrie pretutinden în ortografie ungurească, deși §. 13 al ordinațiunii ministeriale nr. 862 din 1903 dispune ca numele de familie să se scrie așa cum și l scrie cineva în limba sa maternă. (>Az ide-

gen tulajdonnevekre általában az a szabály áll: a latin betűkkel író népek tulajdonnevei meghagyjuk változatlanul, egyéb nevet a kiejtés szerint írjuk le. E szerint a latin írásu nyelvek pl. olasz, spanyol, francia, oláh (!) stb. nyelvcsalád személy és helyneveit változatlanul írjuk). Prin măsura aceasta pentru care în altă țară, civilizată, dl Szabó ar fi devenit caraghios pentru întreaga lui viață, a reușit să zăpăcească întreg poporul din țara Făgărașului care nu mai știe cum are să și scrie numele.

Și să ne mai mirăm, că numărul analfabților nu scade, când se urmează o politică școlară de aceasta?

Despre inspectorul Szabó ni se mai scrie că, pe lângă aceste calități ar mai avea o și pe aceea de a mai fi un bun pedagog. Nu s'a pomenit ca să dea vr'unui învățator îndigitări metedice cuminți și ca să vorbească frumos cu elevii, așa ca aceștia să înfrăgească cartea. Om de o înfățișare cu totul tot răspingătoare, însăși prezența lui în școală e un motiv, ca elevii și învățătorii să și piardă prezența de spirit și interesul pentru învățatură. De altcum se pare că nici nu-l prea doare pe dl Szabó capul ca în școlile de sub »conducerea« lui să se facă progres. D sa pare a se bucura când nu se face progres, pentru că numai astfel obține lauda celor ce l-au trimis la Făgăraș.

În vechime se zice că Attila era supranumit biciul lui Dumnezeu. Cine știe ce epitet »ornant« îi va găsi d-lui Szabó posteritatea pentru marile lui merite și capacități.

De altcum după cât sântem informați, autoritățile noastre superioare bisericești-școlare au întreprins pașii necesari, ca, pentru multele sale servicii făcute actualului sistem de cultivare a poporului, dl Szabó să și ia răsplata cuvenită. Și e de sperat că și forurile comitatense își vor trage seama în fața acestei situații care e o rușine a civilizației secolului al XX-lea.

»Agitator« slovac condamnat. Curtea cu jurați din Rosenberg l-a condamnat pe capelanul slovac Mihail Bajor la 4 luni închisoare de stat pentru că într'o vorbire de program, rostită pe vremea alegerilor în calitate de candidat, a »agitat« în contra naționalității ungurești.

Pentru acelaș discurs episcopul Pávvy l-a suspendat din slujbă mai de mult încă.

Impresia expozeului de externe în Bulgaria. Telegramele din Sofia atunță că în cercurile politice de acolo expozeul contelui Aehrenthal a făcut o deosebit de favorabilă impresie, mai ales prin împrejurarea că nu conține nici cea mai mică aluzie la *convenția militară româno-turcă*. Ziarul *Devnik*, comentând expozeul, constată cu satisfacție că ministrul de externe austro-ungar recunoaște statelor din Balcani un caracter independent și o politică autonomă deosebită.

Un al doilea expozeu. În cursul discuțiunii ce a avut loc Sâmbăta în ședința comisiei de externe a delegațiunei austriace, contele Aehrenthal, ministrul de externe, a revenit asupra declarațiilor sale din expozeu, făcând unele destălniri foarte semnificative și mai aproape de adevăr, asupra împrejurărilor diplomatice în cari s'a făcut anexiunea. E adevărat — a spus ministrul — că anexiunea a întâmpinat unele *anxiozități*, cu ajutorul armatei și al sincerității alianței au fost însă învinse. De atunci (!) relațiile noastre cu Italia au devenit mai intime și mai sincere, în ciuda *antagonismelor aparente*. Ce privește relațiile guvernului cu Rusia, pot să mă refer la declarațiile ce am făcut în delegațiunea din 1908. Tot odată am curajul (!) să invoc declarația, făcută de cel mai înalt factor rus, că relațiile noastre cu Rusia sânt neexceptionabile. Relațiile noastre cu Franța și Anglia de asemenea nu îndrituiesc concepțiile pesimiste, căci în Apus intențiile noastre sânt apreciate pe deplin.

Ce privește starea actuală a Bosniei și Herțegovinei, ea va rămânea neschimbată până când nu se vor modifica legile referitoare din 1881 și 1882. Ce privește relațiile noastre cu Serbia, Turcia și celelalte state din Balcani, dorința noastră e să transplantăm aceste relații pe terenul unei apropieri economice.

Echivocitatea declarațiilor contelui Aehrenthal e evidentă și confirmă numai situația desolantă

În drum spre București, mă urmăria încă șopotul undelor lui de cristal și mi făcea rău gălăgia tovarășilor de drum.

Eram ca și când m'aș trezi dimineața dintr'un somn adânc, regretând minunatul vis, ce se distramă. Mai închizi ochii, încercând să l reții, dar totul e de geaba, căci el zboară ușor, ca un fiutur, tot mai sus... tot mai sus...

Icoana Ilenei mă urmăria, icoana fetel frumoase cu inimă de piatră, care a inspirat reginei poete cea mai frumoasă poveste.

Nu știam dacă o cunoșteam aleva sau o vișasem numai.

Și atunci, în după amiaza aceea de toamnă, când povesteam într'un ungher, cu glas scoborit, mi a răsărit icoana aceea, Posthume dragă, din valurile vremii.

Zimbiam la povestea ce mi-o spuneai; înțelegam ici colo câte o vorbă abia, în vreme ce un vers uitat, scântela undeva departe, cu slove albe ca de zăpadă:

Oceanul cel de ghiață 'mi apare înainte!

Vezi ceti și sururile mele, Posthume, și nu vei înțelge, că și le scriu ție.

Mai bine — așa!

Și vezi, și al putea aduce aminte, că în după amiaza aceea vorbiam doar de greul vieții de aici în comparație cu aceea de dincolo; de multele piedici, ce zădărnicesc sfoțările noastre de propășire.

La acelaș lucru mă gândiam și eu, când m'au părăsit amăgirile Peșului — și ascultam mai cu interes conversația tovarășilor de drum.

Cățiva cetățeni, veseli de frații transilvăneni, nu știau cum să și mai manifeste părerea de bine. Scoseseră din geamantane câteva sticle, cu un vin tare, de își trecea ca o fiacă ră prin toate vinele.

— Ei ști că e frumos, fraților, spunea unul; să veniți voi din Ardeal pentru ziua de zece Mai! Asta va să zică dragoste de neam! Așa ceva mai zic și eu. Dar ai noștri, ce crezi, domnule? Habar n'au. Mă înțelegi, nu-l doare capul de ale astea! Ei: guvernul... opoziția... să l ia dracul! la cânteți ceva dela d voastră!

S'aude în curând dolna trăgănată:

Trageți voi boi dela rudă
Că voi sînteți cei de trudă...

Cetățenii mei ascultă până în sfârșit.

— Frumoasă cântare, bre fraților, dar e tristă, mă, al dracului de tristă.

Vezi, prietene, l se părea prea posomorită cântarea asta și noi ne-am amuzat cu ea o noapte întreagă!

Insemnările unui gazetar.

Octomvre. Săptămâna două.

A trecut două zile și mereu sânt sub vraja unor clipe sufletești, cari au trezit acorduri duioase în firca mea, încât simt vibările.

Deși viața se scurge de multe ori monotona, săracă în emoțiuni deosebite, câte odată aduce pe firul ei simțiri așa de gingașe, încât, din duioșia ori farmecul lor strecoară colo în inima omenească, raze ce se reflectează în eu, și atunci cel mai neînsemnat colț al propriei simțiri capătă o lumină vie... Iar această lumină încălzește nervii, și gândurile și chiar zbuclumul culva. Vezi singur cum tremură potopul de fitniți din fiecare moleculă a corului tău și te lași ademenit.

Dormisem aproape toată ziua în camera mea pustie, cu mobilele vechi și pereții de un decor

Fabrică de parchete,

Gluj—Koložsvár.

Fabrichează orice parchete din sterjar și carpen pe fond de asfalt.

Lucrări de cherestrea în orice mărimă, în lemn de stejar, carpen și brad.

Primește prelucrarea completă a dușumelelor.

monarhiei în politica europeană. În discursul său de S'imbăță contele Aehrenthal a rămas de altfel consecvent în a relata cu desăvârșire relațiile imperiului habsburgic cu regatul român. Rezerva aceasta a contelei Aehrenthal a făcut cu drept cuvânt o impresie atât de favorabilă în cercurile diplomatice dela Sofia.

Camera austriacă. Ziarul *Prager Tageblatt* anunță din izvor bineinformată, că guvernul Austriei, dorind să dea timp comisiei însărcinate cu rezolvirea divergențelor naționaliste, a hotărât să amâne sesiunea Reichsratului și deocamdată să îngăduie distelor provinciate timpul necesar pentru terminarea lucrărilor lor. Reichsratul va fi convocat numai în jumătatea a doua a lunii Noiembrie.

Noua îndrumare a politicii turcești și situația Aromânilor.

Presă străină a făcut mult zgomot în jurul convenției dintre Turcia și România. Cu această ocazie au fost aduși în discuție și Cuțo-Vlahii — nume sub care sânt cunoscuți în străinătate Aromânii.

Unul din articolele acestei convenții ar fi și concesiile naționale acordate de Poartă fraților dela Pind, între cari este vorba în primul rând de înființarea unui exarhat român cu sediul la Constantinopol. Cu toate că aceste svonuri în mod oficial au fost desmintite, totuș o privire asupra situației actuale a Aromânilor, precum și a raporturilor lor cu tinerii Turci nu este fără de interes.

Faza actuală, în care se găsește Turcia constituțională, în mijlocul haosului de ură dintre oamenii vechiului și noului regim, în toiu celei mai aprige lupte de exterminare dintre diferitele rase și grupări religioase, reclamă în mod imperios o echilibrare a tuturor forțelor pentru scăparea imperiului de dezastru.

Ori câtă hotărâre, ori cât eroism ar fi dovedit actualii conducători ai imperiului otoman, nu putem să nu recunoaștem unele greșeli,

rămășițe ale vechei politici, nesocotiri față de naționalitățile, cari au nutrit totdeauna cele mai frumoase gânduri pentru Turcia.

Aromânii, fie din lipsa lor de organizație națională, fie din cauza păcatelor moștenite de actualul guvern turcesc, au fost trecuți cu vederea de oamenii politici ai Turciei. Recunoașterea ziarului »Tanin« cum că Cuțo-Vlahii sânt poporul cel mai leal al imperiului a fost cam târzie.

Pretențiile absurde ale Grecilor de a reconstitui privilegiile patriarhului și de a exercita, cel puțin pentru moment, o influență culturală covârșitoare în imperiul otoman, dau de gândit junilor Turci. Grecii se prezintă ca o forță destul de importantă la Constantinopol și pe întreg litoralul Mării Egee. Tot comerțul Turciei este în mâinile lor. Prestigiul lor în Epir n'a scăzut nici după dezastrul dela Domokos. Apoi agitațiile bandelor grecești, chestiunea cretană, atitudinea patriarhului, au făcut ca guvernul tinerilor Turci să ia o atitudine dușmănoasă față de năzuințele Grecilor.

Nu mai vorbim de veleitățile de cucerire teritorială, de visurile Bulgarilor. Toate acestea sânt în deoște cunoscute.

Aceasta fiind situația, împărăției turcești îi trebuia în Europa un prieten creștin, sincer și leal. Atunci Turcia și-a îndreptat privirea spre România, pentru salvagardarea intereselor internaționale, iar pentru echilibrarea forțelor dintre naționalități, spre Aromâni. Așa se explică schimbul de vizite care a urmat vara aceasta.

Cât privește pe Aromâni, simptomele prieteniei turcești au atras atenția dușmanilor fraților noștri dela Pireu. În Meglenia avem de înregistrat o mare victorie pentru cauza românismului. Toate comunitățile din acest ținut au trecut de partea Românilor. Nu mai vorbim de succesele parțiale, pe cari le-au obținut Aromânii, grație concursului autorităților, în mai tot Epirul. Această stare de lucruri aruncă o lumină nouă asupra viitorului Aromânilor.

Dar cum se prezintă aceștia față cu noua stare de lucruri?

Actualmente Aromânii sânt foarte slabi. Revoluția Bulgarilor și agitația bandelor grecești a zdruncinat cu totul situația materială a Aromânilor. Cufundați — în toiu sângeroaselor represalii ale armatei turcești — cu Bulgarii și cu Grecii, ei au avut să sufere mult. Avutul lor a fost în mare parte distrus. În lupta de exterminare a anțărilor Greci, mulți Aromâni au căzut victime.

Timp de decenii marii comercianți aromâni au emigrat în porturile egee și în întreagă peninsula balcanică, unde în lupta pentru existență, conștiința lor națională li s'a întunecat cu totul. Celnicii din Epir au luat drumul spre America. În acest pelerinaj dureros al unui neam ce nu mai poate trăi în țara sa, trebuie căutată cea mai grea lovitură, ce s'a dat cauzei românești.

Retrași în munții Macedoniei și ai Epirului, trăind din comerțul cu vitele, de chestiunea națională nu s'au mai putut ocupa. Conducătorii mânuind cum le venea la socoteală budgetul dela București. De altfel cine erau acești conducători? Un inspector egoist, cu o seamă de sateliți în jurul său, cari se interesau de orice numai de triumful cauzei naționale nu. În loc să se lumineze conștiințele s'au pus în vânzare. Iată câteva fapte:

N. Tacit, fostul inspector care a fost destituit pentru reaua administrație, guvernă în vilaetele Monastir, Ianina și Scodra. Senatorul N. Bașaria era tot inspector în Salonic și Scopia. În jurul lor erau câțiva indivizi, cari împărțeau posturile dupăcum le convenea lor, iar nu dupăcum cereau interesele naționale. În timp ce în Macedonia fiecare proceda dupăcum cereau interesele personale, șeful secției macedonene dela București prevede la fel, făcând ca revolta bunilor patrioți Macedoneni să nu găsească nici un ecou în opinia publică din România.

De pe urma acestei activități ne-au rămas comunități fictive în Macedonia și o seamă de cetățeni de origine obscură, cari făceau

urât, iar la aprinsul lumânărilor când pe Corso e o apă de lume, unde vanitatea e accentuată și unde cea din urmă lucrătoare uită, poate, de sărăcia ce o așteaptă în cine știi ce mahala și-și strecoară trupul cuprins de senzații deșarte învăluit în haina model procurată cu lacrimi și viața ei trudită, atunci, și eu, am ieșit să mă furizez stinger ca totdeauna prin mulțime. Nu știu ce extraordinar se trezește în vremea aceasta în creierul omului cu simț, căci la tremurarea focurilor electrice dela magazine, la luxul și bogăția ce sfidează și încorțește neliniștea în inimile sărace, în furnicarul acesta de patimi de tot felul, dela privirea fecloarei până la canalia parvenită, poți studia cum e lumea.

Un cunoscut îmi spune că mă caută un prieten. Și peste scurtă vreme ne întâlnim. Câteva minute nu ne mai vorbim, sânt unele momente când vorbele un au loc.

Întâlnirea lui a stârnit o lume de amintiri în ființa mea. Nici nu se poate o scenă mai mișcătoare, când fără să fi pregătit de mai înainte de odată te cuprinde emoțiile unui eveniment mai însemnat din viață.

Oare lacrimile nu se ivesc în ochi când doi prieteni purtați în largul lumii cine știe pe unde, se întâlnesc?

Ce apropiere e între suflete, cum tremură voalul delicat al simțirii noastre și cum mulțumirea sufletescă te fură în domeniul ei!

E Mihai! Și nu sântem prieteni de ieri sau alături, ci demult, din anii copilării atunci când iubires adevărată împletește lanțul prieteniei ce nu

se poate rupe niciodată. De asemenea prieteni se leagă o parte din sufletul nostru, într'înși ne vedem înși ne, în fețele lor chenarul proprii noastre porniri și din gestul, ori privirea, ori cu vântul lor, fărâma cu fărâma din ceva al nostru.

El vine de departe, dela München îl părăsesc căci trebuie să fiu în redacție; iar el obosit merge să se culce. Dar parcă am putut lucra. Eram mișcat din cale afară. În lumea aceasta de străini, departe de ai tăi, de atâtea locuri ce fiecare colțșor își are povestea lui, gândurile ca niciodată se năvălisu în creier și icoane multe, unele mai puternice decât altele mi se prindeau în fantazie. Parcă toată viața din trecut cu atâtea amintiri ce după ce au trecut apar în lumina diuoaasă și a farmecului, acum și au fost găsit terenul. Eram obosit. Doream liniște, să nu mai vie veșnic gândurile cari mă turbură, cari nu mi dădeau pace și mi stărneau nervii, bleși mei nervi zdruncinați de-o viață în goana nemulțămirii. Nu puteam. După ce mașinile au pornit, atunci am fost lângă Mihai. L-am luat la o cafea. Aici ne-am spus multe, dorurile și frământările ce ne porț pe drumurile vieții. Nu știu ce o fi simțit și el, dar câte odată din plepturile noastre porneau oftături lungi, iar privirile ne erau obosite. Parcă nu mai eram același de altă dată, — mai triști acum. Și pe când povestea de viața studentului sărac ce din o bursă mică, în țări străine, flămând, trebuie să și adune rolul învățaturii, eu îl învăluiam cu privirea umedă și mi părea Mihai mai slab, mai cu multe durgi pe frunte și la ochi, cu glasul mai stins, și așa o lacrimă mi a ars mâna.

Dar tot idealist, poate mai idealist. Pe când i-aș fi spus cu ce avem să ne alegem din goana

aceasta nebună, că nu ne mai cunoaștem pe noi, că în suflete deja e procesul omului ruinat de atâtea griji, el, Mihai, se încălzise, vorba-i era ca argintul și mi zicea: »ne vom întoarce noi toți cari astăzi sântem unii în Germania ori în Franța ori în Italia, și-atunci, atunci pregătiți, înarmați, vom porni în Moldova, în lașul nostru, o luptă de rededeptare, vom da ajutor acelor cari și au pus nedejdea în noi.«

Și așa a trecut noaptea. L'am petrecut la gară, se ducea în țară spre a-și da doctoratul în filozofie. Iar când trenul a plecat, atunci am simțit o durere mare în suflet, nu era emoțiile unei despărțiri ca ori care alta, dar simțiam o copleșire de doruri ce în clipele aceste năvăleau în suflet. În zorul zilei când aerul era mai curat, când străzile erau în liniște, cu tâmpile cuprinse de durere m'am întors spre casă. Eram obosit și pe când doream să adorm, căsuța noastră, colo din Moldova, albă și ascunsă între pomi, acolo unde tata și mama și frații l'am simțit aproape, acolo unde am privit horile și nunțile la asfințit de soare, unde am copilărit și cu Mihai, toate le vedeam, clar dinainte.

Ce bine era în târgușorul acela, ce mult am văsat acolo și câtă liniște și iubire pornia de la fata dascălului cu ochii albaștri până la desfăcșutul de popușoi când la argintul lunei, toamna, plângea doina pe scripca țiganului Ursache.

Și ce străin eram acum...

C. C.

pe reprezentanții Aromânilor. Tot poporul a rămas în afară de luptă. Acest fapt a făcut ca nici chiar tinerimea macedoneană să nu se mai intereseze de soarta fraților din P. n. Și doar neamul românesc are nevoie de luptători pentru a-și putea croi altă soartă. Unde-i va găsi?

Astfel stând lucrurile, noua politică a Turciei față de Aromâni, puține rezultate satisfăcătoare poate avea. Ceia ce s'a câștigat prin norocul împrejurărilor, ușor se poate pierde. Azi avem în Macedonia școli primare puțin frecventate, un personal didactic slab, lipsă totală de organe de publicitate pentru luminarea poporului.

Să sperăm că prin noile decizii ce s'au luat de a se administra comunitățile singure se vor înlătura atâtea abuzuri. Și să sperăm că frații macedoneni vor ști să iasă din apatia de până acuma, și, dându-și seama de împrejurările favorabile ce li s'au creat, vor ști să se folosească de ele, vor porni cu avânt lupta pentru libertate și lumină.

Jidanii din Bucovina.

Stroiești, 13 Oct. 1910.

Jidanii din Bucovina sânt periculoși pentru Români nu numai din cauza numărului și poziției lor, ci la acest pericol contribuie poate în primul rând împrejurarea, că ei au știut câștiga sau constrânge din mijlocul Românilor naturile slabe, acele naturi, cari își văd idealul în tot ce nu-i românesc. Când n'au putut altfel, au căutat să-l prindă cu bani. Și e de sine înțeles, că stăpânindu-i economic ei dau directiva politicii noastre, reprezentată formal de Români, în fond condusă de Jidani.

Jidanii dau directiva politicii noastre, pentru că ei nu se mulțumesc cu stăpânirea economică, ci au un scop: *stăpânirea reală și deplină a tuturor manifestărilor noastre ca popor.* Și, ca să-și ajungă acest ideal născut din aspirații universale jidovești, li ajutam și noi:

1. Prin aceea, că suferim în mijlocul nostru oameni cu pretențiuni de conducători, cari sânt în realitate soli jidovești.

2. Prin aceea, că citim cu o rară consecvență foile jidovești, cari cuceresc orice posibilitate de cugetare liberă, și «poate» inconștient ni se impune o școală politică, în care cresc generații de arândul. Și atunci facem politică guvernamentală recte jidovească. Căci nici nu se poate altfel, guvernul fiind însuși jidovesc. Numai așa — crescuți în școala politică a folilor jidovești — ne putem explica trista tradiție, de a ne face mici și tăcuți în fața cutărui funcționar Cesaro-Crăiesc, chiar și atunci, când ne lovește cu piciorul. Sânt fapte, amintiri, cari te sugrumă, când știi că au fost făcute de Români.

Dar nu numai atâtea. Numărul covârșitor al jidanzilor și deseori lor relații cu intelectualii Români influențează chiar viața noastră privată. Soarta mi-a hărăzit cu o deosebire bunăvoință să-mi fac studiile într'un oraș «românesc» cu trei sferturi de populație jidovească. Dați-mi voie să desfășur neștersese amintiri așa cum le-am strâns, cu mi-

rarea copilului într'un mediu neobiceiuit și cu sufletul străin de tot ce mă înconjoară.

Era primăvara — îmi aduc bine aminte — în preajma Paștilor, când avul ferticirea să stau la masa unei din cele mai distinse familii românești din orașelul acela. Și s'a servit la acea masă și »Maze«, pasca cușer jidovească, și uimit am auzit, că doamna de casă a copț singură, ca să-și poată tracta prietenii »de cealaltă confesie (Unsere Freunde der anderen Konfession).

Și era iarna, când studenții Români și tinerii din case bune românești se mascau și se costumau — unii ca călugări, spre batjocura religiei noastre și spre risul general al Jidanilor, cari se bucurau din inimă și-l imitau și umblau pe stradă cu »hamănu«-ul, serbând »Partim«-ul jidovesc.

Și iarăș era iarna, când cerul se deschide vestind mântuirea tuturor popoarelor și bucuria inimelor nevinovate, și am văzut Jidanii ducând vestea la ferestrele Românilor și purtând colindele străbunilor noștri. Ce am gândit atunci? Nimic. Am simțit o ură neînțeleasă.

Deci e adevărat, că Jidanii și neofiii jidovești, cari moșteniră felul de a brusca și învățară gesturile creatorilor lor, că acești sânt batjocoritorii obiceiurilor noastre. Și, ca să fie posibilă o adevărată simțire românească și caracterul nostru românesc să rămâie așa cum l-am căpătat dela strămoșii noștri, românesc și nu jidovesc, trebuie un boicot general în contra Jidanilor și a tuturor nevăzătorilor împrejur în serviciul jidovesc recrutați din mijlocul Românilor pierduți.

*

Deci care e urmarea? Că aceeaș stare nu mai poate dura și în fața acestor fapte o mișcare viguroasă și condusă de elementele neatinse e absolut necesară. Aceice au conștiința curată și nu *pretind* numai a fi naționaliști și nu sânt în ajunul tăierii împrejur, se vor aduna în jurul steagului ridicat și vor hotărî soarta coloniilor românești aruncate în fața slavismului și sdruncinate de holera jidovească. Toți ceilalți *afară* din mijlocul nostru, *afară* din mijlocul neamului românesc. În Palestina, dincolo de Nistru, acolo da, încheiați și desfaceți tri-tele voastre »afaceri«, și vă însoțea-că despre mine, și acei, ce vă sânt prieteni. Dar neamul românesc rămâie curat!

N. I. Russu.

Scrisoare de Duminică.

Motive de ceartă. — Profanatorii poeziei. — Condamnarea unui exploatator.

București, 15 Octombrie n.

Nimic mai interesant, decât să urmărești discuțiile dintre ziarele politice de nuanțe deosebite. Vezi cu câtă abilitate se aruncă săgețile, cum fie-care caută motive de ceartă în ori și ce observare a adversarului. Evenimentele din Portugalia, comentarea lor, aprecierea atitudinii diferiților conducători ai mișcării revoluționare au fost tot atâtea motive de învinuiri reciproce între ziarele politice. Un ziar arată, că republica singură putea salva poporul portughez ajuns la marginea prăpastiei, grație relei conduceri a unor politicieni fără scrupul. Dacă s'a întâmplat, ca acest ziar să fie liberal, ziarele conservatoare au sărit în sus: A, va să zică faceți apologia anarchismului, sprijiniți revoluția, iată dușmanii țării și ai ordinii în stat! Dacă cel-ce a arătat

avantagiile republicei pentru Portugalia a fost un ziar conservator, ziarele adversare au tăbărât la fel, aducându-i aceleași învinuiri: Au înbunit! Auzi, reacționarii și-au pierdut capul, visează republică. Dar cum se impacă ideile înaintate cu concepțiile reacționarilor noștri?

Și cearta devine din zi în zi tot mai acută. Și nimeni nu vrea se înțeleagă, că evenimentele din Portugalia sunt urmarea agitațiilor de acolo, că nu există nici o legătură între cele ce se petrec acolo și în România, că ori-ce apropiere este absurdă și că acele evenimente nu pot avea la noi alt ecou decât vre-o câteva articole de ziar, cari trăiesc cel mult o zi. Felul acesta de a suspecta ori și ce vorbă a adversarului este cât se poate de păgubitor. Ziaristul va trebui să fie cu ochii în patru, să îngrijască, să nu dea prilej adversarului să-l învinuiască de anarchism, nihilism sau te miri ce altă bazaconie. În felul acesta nu se poate spune nici odată adevărul. Și adevărul asupra celor ce se petrec în Portugalia nici nu s'a spus în ziarele de aici, tocmai din această cauză: Adversarii politici exploatează tot spre a lovi.

În ori ce caz e foarte nostimă discuția ce urmează între ziarele bucureștene pe forma republicei portugheze. Ea va dura probabil multă vreme, acuzațiunile dintr'o parte în din alta vor veni să măriașcă dușmăniile și să aprindă pornirile de luptă. Și tu, biet cetitor vei căuta în zădar să-ți dai seama: Ce rost au aceste certuri? Ce avem noi cu Portugalia? Să ne bucurăm că un popor de origine latină, ajuns la peire, a mai fost capabil de atâtea putere, încât să ocolească prăpastia și să pornească cu puteri nouă înaintea.

Nu poate fi ceva mai nesuferit decât tipul care caută să pună arta în serviciul unei idei josnice. Și numărul acestora se înmulțește pe zi ce merge. Există în București o seamă de gazete — revolver, cari le vezi că trăiesc și apar regulat, dar nu știu prin ce minune. În aceste gazete înfălmești zilnic versuri de multe ori corecte, în cari se face reclama cutărui firme comerciale, cutărui produs industrial, sau versuri, prin cari alte firme sunt laudate în bătăie de joc, pentru că, se vede, »n'au ecleat«. Iată un model caracteristic:

Ca să duci, amice, o viață ca'n rai
Întăia ta grije, pe care s'o ai,
E ca să alegi după poftele tale
Un bun magazin de coloniale.
Untdelemnuri fine, sardele de Nisa

Bînză de olanda, șvețter și parisa etc. S'a zis că poezia este o biserică deschisă pentru toți cari știu să se incline, cari vreau să se incline. În această sfântă biserică, n'are dreptul să-ți ceară nimeni socoteala, deci ai intrat îmbrăcat în haină de gală, sau cu modestul surman al muncitorului dela câmp. În fața marelui zeu al Frumosului toți sânt egali.

Da, dar când vezi cum vânzătorii vin și învîndă această casă de rugăciune, te cuprînde scârba și te întrebă: De ce nu răsare acela, care cu biciu de foc să dea afară din casa Domnului pe acești nemernici?

Dar trăim într'un secol când totul ce exploatează, când domnește lipsa de scrupule, când interesul personal prevalează, iar a urma calea cea dreaptă e un adevărat pericol. Se exploatează buna credință a cuiva, se exploatează munca. Vânzătorii de situații exploatează cunoștințele pe cari le au cu diferite persoane. Cei mari exploatează munca celor mici. Și rar de tot se întâmplă să vedem că acești indivizi fără de suflet își primesc pedeapsa meritată. Un astfel de caz s'a petrecut zilele acestea spre deplina satisfacție a tuturor sufletelor cinștite din țară.

Înaintea tribunalului din Dorohoi s'a judecat procesul intentat faimosului arendaș jidan From

Cei cari
doresc: **mobile**

bune,
frumoase,
ieftine,

să se adreseze cu toată încrederea fabricanților de mobile
Székely și Réti
din Marosvásárhely,
(Piața Széchenyi 47).

La cerere prezentăm și în provincie bogata noastră colecție. La înțelegere aparte expedăm franco în ori ce parte a Ardealului. - Atelier de primul rang.
— Mare asortiment de —
trusouri pentru mirese.

ier, care de ani de zile, împreună cu frații exploatează pe bieții țărani din Moldova, cându-l la săpă de lemn. Atât de cunoscuți aceștia în țară, încât unii au găsit de cu c'ar fi bine să numească Moldova, »Fischland«.

Ca să ocolească prescripțiile legii privitoare la moșteniri, șiretul arendaș evreu, care nu mai avea să ia în exploatare pe numele său mai mult de patru mii de hectare de pământ, a recurs la vechiul sistem al strohmanului, și în chipul acesta și-a continuat opera de exploatare ca și înaintea. Faptul a fost însă descoperit de autorități. Jidanul a fost dat în judecată și tribunalul din Dorohoi l'a condamnat la două luni de închisoare și la o amendă de 23 mii 500 de lei. Decizia tribunalului din Dorohoi va servi drept pildă tuturor celor din pânura Fischland.

Condamnatul, frește, a făcut apel. De oarece apelul este dovadă, să nădăjduim că apelul va fi respins.

Cor.

Din Blaj.

Tricolor. — Jandarmi. — Noi și ei. — Serbă. — Despărțământului și a Asociațiunii. — Ce facem noi și ce ar face străinii.

— O rectificare. —

Vă scriu pe scurt, că vorbăria multă e să acia mului. Iarăș treicolor! Boala goanei după tricolorul roșu-galben-vânt, ia, și pe aici prin Blajul nostru, din ce în ce mai îngrijorătoare dimensiuni. Nu e Duminecă dată de milostivul Dumnezeu, în care să nu vezi câte doi »impănați« cum iau drumul înspre grădina din Veza, unde provoacă fel și fel de scandaluri. Ne este în minte tuturor scandalul caud cu petrecerea meseiașilor de astăvară. Nu e apoi nici o ne de târg în care să nu-i vezi cum se încașă printre pașnicii Români și cum mai dincoace mai dincolo »confiscă« la briie treicolor. Asta e un simptom ce ne duce în groază și ne face să ne cutremurăm când ne gândim la zilele de mâine...

Pașnicul Blaj parcă freamă... și când te gândești, că mai de mult ce liniștit era!... Azi prin îngâmfarea unor birjari ajunși și ei »domni« Blajului i se conturbă armonia... Vezi apoi câte un »țanțos« de aceștia împănați cum se preumblă pe străzile Blajului... Dar ce-i mai mult; au o obrăznicie nemai pomenită, că-ți intră în casă și în amiaza mare — ca și când el ar fi înaltul funcționar al Impăratului — numai și numai să vadă, că oare servitoarea ta sau tu nu ai cumva vre-un treiclor pe la tine. Intocmai, așa, au intrat într-o zi la Dl. I. F. Negruț unde au prins a desfășura briul tricolor dela servitoare. Lucru nemai pomenit! De-acum nu mai ești în siguranță nici în propria ta casă!

Ce ar zice prietenii mei unguri dacă astfel de lucruri s'ar întâmpla cu frații lor din dulcele regat al Marelui Carol I?

De bună seamă ar zice: așa nu ieșim la cale! Și s'ar pune talcă pe lucru și iată că ai vedea numai scrieri prin fel și fel de foi și broșuri cu titluri de felul acesta: »Durva bánásmod testvéreinkkel« sau »Testvéreink rabszolgasága« etc. Și atunci s'ar întreba Quo tandem? Ei, așa ne întrebăm noi acum!

Știut e, că la vara viitoare se vor serba aici la Blaj adunările »Asociațiunii« și ale despărțământului. Pregătirile deja s'au început în mare parte. Corul ce-l va dirija maestrul muzicii române, dl. Iacob Mureșianu, își ține deja repetițiile regulate, așa încât vom fi fericiți a auzi și piese bune și și un cor la un nivel mai european, să-i zic așa. Peste tot deja de acum s'arată munca și interesul obștei. Dar de una mă întreb: »unde va

fi sala aceea uriașă — și unde se vor găsi numărul necesar de locuințe?

De vre-o câteva luni petrece în Blaj mult promițătorul compozitor și profesor de muzică N. Ganea. Nime nu se interesează de bietul suflet; îl lăsa așa în »sărăcia lui bogată« fără de vre-un sprijin de dai Doamne; așa încât bietul om pare străin prin Blaj. După cât știu i-s'a dat o chilia la gimnaz — cred că vă închipuiți — atâta tot. Alceva nu știu să i se mai fi dat...

Din toate acestea vezi, că ce facem noi și ce ar face străinii.

În numărul de ieri al »Tribunei« s'a strecurat o greșeală regretabilă care în orice om pașnic și cinstit, lovește dureros. Să zice, că dl. C. Haubenschild e din »vița lui Árpád«. Asta e o foarte neexactă afirmație despre caracterul unui om cum se cade. Declar, — ca unul care-l cunosc de aproape — că nu e din »vița lui Árpád« ci e german originar din Sibiu, a doua, că e un om »cinstit și pașnic«. Și cei mai îmbucurător, doamna Haubenschild e o inimoasă partașă a tuturor manifestărilor noastre culturale-naționale.

Cinstea și bunul renume — fie acela ori și cine, trebuie apărată pe dreptul și arată așa cum e!

V. Rămureanu.

Scrisoare din Cluj.

Nădejdi de premenire. — Viața românească. — Studențimea și literatura românească. — Cor, serate literare și chestia Casinei române.

Cluj, 15 Octomvre.

Îndrăznesc a nădăjdui, că din simțul tinerimii se va porni un curent de premenire a vieții românești din Cluj. Vor fi mulți, cari văd prea multă îndrăzneală și și nișică naivitate în această nădejde a mea, și trebuie să mărturisesc, că și eu m'am îndoit multă vreme, dacă capacitatea și dorul de muncă al câtorva ar precumpeni nepăsarea și indiferentismul celor mulți!

E știut, că Românii din fosta capitală a Ardealului, nu prea dau semne de viață. Doar câte-o adunare generală a despărțământului Astrei și vre-o două »petreceri cu dans« de mai aduc an de an aminte obștei românești, că există în Cluj un mănunchiu de intelectuali români și câteva sute de studenți universitari. 90% ale studențimii sânt într-o totală neorientare în chestii culturale și literare românești, iar fazele politice noastre le cunosc doar din câte-o informație »binevoitoare« a gazetelor ungurești din Cluj. La negustori și calfe de negustori, meseriași și calfe de meseriași, cine se mai gândește? Se pierd neștiuți de nimeni în marea de străini.

Anul acesta, seara de cunoștință a tinerimii universitare a fost cel dintâi prilej cu care s'a discutat chestia regenerării vieții românești din Cluj. S'a insistat cu acest prilej asupra necesității unei conveniri mai dese a Românilor (o mână de Sârbi, ce sânt în Cluj, se adună aproape zilnic fără vre-o organizare »cu statute«) și asupra trebuinței de a se ceti românește cât mai mult. S'a dat indemn deci pentru readucerea la viață a Casinei române, care ar îndeplini ambele trebuințe.

Eu nu prea legam speranțe de reorganizarea Casinei, pe de-o parte pentru că s'au făcut atâtea încercări neizbutite de a o trezi din somnul cel de moarte, pe de altă parte pentru că sânt semne, că studențimea nici după cât li stă în putință nu prea se interesează de literatura românească. În biblioteca Universității de pildă sânt câteva cărți de ale celor trei iluștri savanți și oameni de literatură ai Românilor. De când am venit în Cluj am cercetat aproape zilnic biblioteca cerând, fie și

numai din curiozitate, cărți românești. Și o spun pe conștiința mea de Român, că afară de cărțile legate, cari s'au tăiat în compactorie și afară de o carte a dlui Ghibu, care se vinde tăiată, singură »Vechea mitropolie« a lui Popea am aflat-o tăiată pe jumătate. Toate celelalte volume scrise de auto-i ca: Iorga, Hurmuzak, Xenopol, Crețu, Sbiere, Bianu, Bunea (cărțile lui Bunea se află toate în bibliotecă), Gherea ș. a. zac nedesfăcute de ani și chiar de zeci de ani — înspre mândria tuturor acelor, cari s'au perândat de atunci ca studenți ai Universității din Cluj.

N'am crezut însă nici-odată că readucerea la viață a Casinei române ar fi peste putință. Acum sânt chiar convins, că s'a aflat drumul ce duce la ținta dorită. La constătuirea tinerimii tinută în 13 l. c., în localitatea Institutului Petran s'a hotărât adică înființarea unui cor, care pe lângă că va cânta liturghia alternativ în cele două biserici românești, își va da concursul la organizarea de serate literare, executând bucăți de ale compozitorilor români.

Serate literare, având în program câteva producțiuni ale corului, câteva declamări și o disertație tractând orice lucru de interes: vre un moment însemnat din istoria românească, din istoria literaturii românești, ori — dacă serata se organizează în amintirea unei figuri distinse în vre-un ram al vieții noastre naționale (în politică; știință, literatură, artă) — o disertație făcând cunoscută activitatea, ori o parte a activității aceleia — cred că s'ar putea organiza fără nici o greutate în intervale scurte. Căci fără îndolală sânt tinerii, cărora nu le lipsește nici capacitatea, nici voia de a munci. Prin astfel de serate se va desvolta apoi gustul tinerimii pentru literatura românească, li-se va trezi dorul de a urmări cu atenție chestiile culturale, literare și politice prin cetirea de reviste și ziare românești, și atunci îndemnul de a sprijini moralmente și materialmente o casină, unde aceste dorinți li-se vor putea satisface, va porni din însăși inimile lor; nu va fi deci silit, ci sincer și prin urmare aducător de roade. — A înființa o casină pentru cei ce nu simt trebuința de a ceti e ceva absurd, ceace cred că dovedește îndeajuns actuala casină, care trăiește numai cu numele fără ziare, fără reviste, fără cărți, — pardon: cu cărți, dar nu de cele de cetit!

A. S. P.

Potopul din Caraș-Severin.

— Raportul oficial al vice-comitelui comitatului Caraș-Severin către congregațiunea ordinară de toamnă, convocată pe ziua de 15 Oct. n. 1910. —

Ilustre Domnule Prim comite!

Onorată Congregațiune comitatensă.

În cele următoare doresc a-mi prezenta respectuos raportul meu despre ciclul din 13 și 14 Iunie a. c. și despre rumperile de nori din 2 și 3 Septemvre, precum și despre pagubele cauzate în urma acestora.

Atât Ilustritatea Ta, care ai cules experiențe la fața locului, cât și toți membrii congregațiunii cunosc parte din experiența nemijlocită, parte din rapoartele oficiale detaliile potopului catastrofal și astfel cred că sânt dispensat de descrierea detaliată a acelor priveriști sguđuitoare, cari ni-le-a oferit puterea distrugătoare a potopului, în cari am văzut mizeria, suferința și peirea într'un grad, care a întrecut orice închipuire.

Ruine, între cari copleșită de durere își căuta populația pe iubiții săi duși de apă. Își căuta unelte de traie, câștigate cu sudoare, își căuta locuința, din care în multe cazuri nici urmă nu se vedea, doar cel mult drept cruce la mormânt, câte-o cărămidă.

Mulțumită lui Dumnezeu că încetul cu încetul încep să dispară urmele peirei.

Prăvălie nouă de ceasornice și juvaerice!

S. Gáspár Jenő

ceasornicar și gluvaergiu în Arad, Asztalos Sándor-u. 10. (vis-à-vis de farmacia Ring.)

Am științez mult on. public, că în legătură cu prăvălia din Pâncota, am deschis în Arad, o prăvălie de ceasornice și juvaerice.

Se primesc tot-felul de reparațiuni. Pun mare pondere pe lucru cinstit.

Prăvălie nouă de ceasornice și juvaerice!

Atelierul cu instalații electrice pentru cuțite și točilărie — a lui

HUBERT GYÖRGY

Budapesta, Str. Váczl 67.

— Se recomandă pentru ascuțirea și repararea de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de bucătărie în condiții ireproșabile și pr. Mare depozit de unelte și utensilii pentru barbieri, ca foarfeci, brice și curele de ascuțit etc. etc. Pentru barbieri se ascut donă brice pe gratis dacă trimit 12 decodată. —

Urmașul lui P. SORS

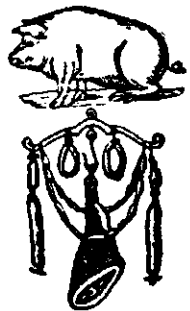
FRANZ AGNICSEK

Temesvár-Fabric, Dreikönig-G. 30-32.

Își recomandă atelierul său pentru ori-ce fel de

trăsuri și curelărie

pe lângă prețurile cele mai ieftine. Ori-ce reparațiuni la trăsuri noi și vechi se efectuează repede și prompt.

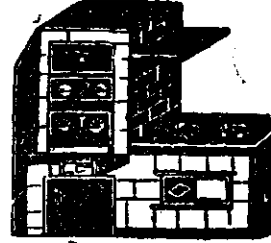
Friedrich Schintzel

— fabrică de mezeluri, —
— salam și cârnățarie —

în Nagyszeben — Hermanstadt
— Jungewald-strasse No. 3. —

Își recomandă diferitele specialități de cârnați de cea mai fină calitate, șunci, salam, pariser, cârnați de hrean și Frankfurt, caș de ficat, sarfăladă etc. Slănină albă și pipărată, unsoare curată de porc.

Liste de prețuri gratuit. Vânzătorii primesc rabat. Comandele din provincie se efectuează prompt, atât la expediția cu poșta cât și cu trenul.

Zorger György

lăcătar artistic și pentru clădiri
Nagyvárad, Körös-utca 9.

Pregătește orice lucrări din acest ram, cât și reparațiuni ca

scări, coridoare, cerdacuri, grilaje, căminuri, porți, ferărie pentru portale și clădiri, deasemenea repararea și prefacerea caselor vertheimiane etc.

aranjament pentru — riele de metal aranjamente pentru biserică basreliefuri, strungă- in execuție splendidă.

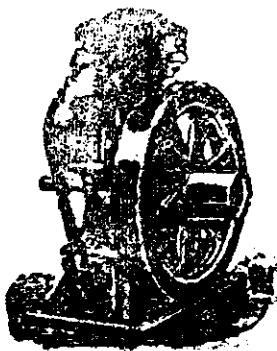
Desemnuri și prospecte se trimit gratuit.

— Telefon pentru oraș și comitat Nr. 818. —
Atelierul special de reparat
al renumitelor firme:

Schmerek E.

— Temesvár-Józsefváros, Bonház-u. 14. —

Primește tot-felul de reparațiuni și transformarea motoarelor cu benzină, gaz și ulei brut, absorbitoare de gaz, locomobile cu benzină și ulei brut și Ardupuri p. trierat. Bastimente cu benzină, pompe-motor. Mașină de fabricat ghiță. Montări specialiste de mori cu prețuri moderate, precum și reparațiuni de automobile, bastimente și biciclete-motor. Depozit de articuli tehnici. Fișele magnetice. Unsoare. Material de condensare. Arzătoare cu acetilen. Material pentru instalații cu electricitate. Cereți catalog de prețuri și prospect gratuit. — Serviciu conștiințios

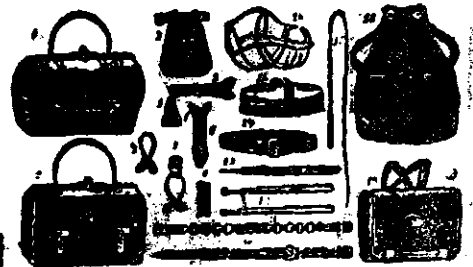
— Telefon pentru oraș și comitat Nrul 818. —

G. Orendt & W. Feiri, curelari, senari, și negustori de geamantane în Sibiu — Nagyszeben, Heltauergasse 45.

Se recomandă pentru pregătirea lucrărilor de trăsuri, șele și călărie deasemenea geamantane și genți.

Avem în depozit tot-felul de articoli pentru voiaj, fumat, sporturi și excursii, pe lângă prețuri convenabile.

Recomandăm pe urmă cei mai buni jamperi de piele, fabricație proprie, pentru civili și militari, cari stau strins lipite de picior, deasemenea curele pentru mașini. Prospect de prețuri se trimit gratis și franco referindu-vă la ziarul nostru.

Hoffmann Sándor Arad, palatul teatrului.

— Au sosit toate noutățile de toamnă: —

Materii admirabile în cele mai nouă culori.

POSTAVURI pentru talii.

DELINURI.

ȘALURI.

ROCHII de desupt.

CIORAPI

mai ieftini ca ori-unde

CONFEȚIUNI

pentru femei și fete.

ALBITURI.

PANZE.

BRODERII.

DANTELE.

ȘINOARE etc. etc.

TRUSOURI.

ADJUSTĂRI

(DECORAȚII)

pentru balne.

Rog să binevoiți a privi

vitrinele mele.

Primul atelier ardelean aranjat cu putere electrică pentru scobirea pietrelor și fabrică de pietrii monumentale

GERSTENBREIN TAMÁS és TARSA sculptor și măiestru pietrar.

Atelierul central al magazinei: **Kolozsvár, Dézsma-u. 21.**

Magazin de pietrii monumentale, fabricate proprii din: marmoră, labrador, granit, sienit etc. Kolozsvár, Ferencz József-út 25.

Biroul Central:

Nagyszeben, Fleischer-gasse 17.

Filiale: Déva, Nagyvárad.

Pianuri sau Harmoniuri

se cumpără mai bine și ieftin în cunoscutul și solidul magazin de pianuri și harmoniuri

V. Heldenberg, Sibiu

Str. Cisnădiei 9. (vis-à-vis de Hotelul Impăratul Roman).
intemeiat la anul 1867 ca 1-a prăvălie de pianuri în Transilvania.

Mare depozit de instrumente nouă și întrebuințate: pianuri, pianine, harmoniuri cu prețurile originale de fabrică.

Sortiment bogat de pianuri de închiriat.

Plătire în rate după dorință.

Pianuri vechi să primesc ca schimb.

In atenția onoratelor dame!

In salonul de modă pentru

pălării speciale de dame,

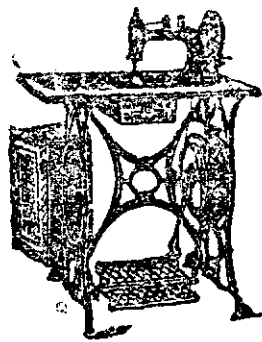
deschis în Sibiu, Fleischer-gasse Nr. 7-9,

al d-nei **Johanna Jekeli,**

se găsesc în bogat asortiment cele mai noi modele de Paris, atât gata cât și forme numai. Intrarea e liberă și neobligatoare, prețurile cele mai moderate.

Se primesc totfelul de reparaturi și transformări; pălării de doliu se fac gata în 24 ore.

Se află în depozit totfelul de reticole, genți pentru dame, moderne și prima calitate.

Mașini de cusut

și

gramofoane

cu plătire în rate.

Mare asortiment la:

Joan Kalenda

Oradea-mare - Nagyvárad

lângă biserica Holdaș. Telefon pentru întreg comitatul 245.

MOBILE BUNE

cu prețuri favorabile

se găsesc în fabrica de mobile a lui

Reisz Miksa

Békéscsaba.

în

Nagyvárad

Sas-utca Nr. 7.